

Aan
De Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat

TCB S34(2007)

Den Haag, mei 2007

Betreft: Advies Monitoren

Mevrouw de Minister,

In Nederland wordt door verschillende instanties, en vaak in opdracht van verschillende overheden, onderzoek gedaan naar de toestand van het milieu. De gegevens die uit het monitoren van het milieu naar voren komen, zijn van grote waarde voor het milieubeleid, omdat daaruit kan worden afgeleid of het beleid het gewenste effect heeft en of er zich geen nieuwe problemen voordoen.

De Technische commissie bodembescherming (TCB) heeft een onderzoek laten uitvoeren naar de situatie rond het monitoren van de toestand van - en effecten in - het compartiment bodem inclusief grondwater. Ook is gekeken naar de compartimenten die de bodem in belangrijke mate beïnvloeden. Het onderzoek heeft geleid tot het rapport 'Slim monitoren van bodemkwaliteit' waarin een visie wordt gegeven hoe het monitoren van bodemkwaliteit 'slim' kan worden ingericht. Het is mij een genoegen u dit rapport aan te bieden¹.

Eén conclusie en aanbeveling uit het rapport is: 'De huidige situatie van het monitoren in Nederland is het gevolg van logische en onderbouwde keuzes op lokaal niveau. Individuele actoren hebben een afweging gemaakt om te komen tot een lokaal optimum tussen informatiebehoefte en beschikbare middelen (kennis, geld, organisatiestructuur). Het is de vraag of deze situatie op landelijk niveau de meest optimale is. Verschillen in doelstelling en opzet van meetnetten maken het samenvoegen van gegevensbestanden en het interpreteren daarvan op het schaalniveau boven individuele meetnetten moeilijk. Wij denken daarom dat er op landelijk niveau een optimalisatieslag gemaakt kan worden. Het Rijk zou daarin het initiatief moeten nemen'.

¹ Westerhof, R., H. Passier, R. Busink en W. Tamis (2006). Slim monitoren van bodemkwaliteit. TNO, Royal Haskoning en Centrum Milieukunde Leiden. TNO-rapport 2007-U-R0051/A.

In het rapport worden, behalve de huidige situatie, ook de belangrijkste ontwikkelingen in het bodembeleid geschetst, zoals gebiedsgericht werken, decentralisatie, het investeringsbudget landelijk gebied, de Kaderrichtlijn Water en de Europese Bodemstrategie, evenals de gevolgen daarvan voor het monitoren. Deze laten zich als volgt samenvatten:

- Een andere bestuurlijke schaal van monitoren (over politiek-bestuurlijke grenzen van landen, provincies en waterschappen heen).
- Meer aandacht voor de samenhang tussen bodemkwaliteit, andere milieucompartimenten en effecten van maatregelen.
- Meer aandacht voor chemische, fysische en biologische bodemeigenschappen die niet samenhangen met bodemsanering.

Onlangs is ook het rapport 'Naar een effectieve monitoring' van de stuurgroep Monitoring Milieu, Natuur en Water² verschenen. In deze studie werd onderzoek gedaan naar monitoren en rapportageverplichtingen op basis van (inter)nationale regelgeving, om de vraag te beantwoorden in hoeverre er meer of minder gemeten wordt dan volgt uit de regelgeving. De conclusie van het rapport is dat *'het overgrote deel van de monitoringsactiviteiten voor milieu en water een Europese of internationale verplichting kent'*. De stuurgroep stelt dat de samenwerking tussen overheden versterkt kan worden om zo de inhoudelijke afstemming tussen de verschillende monitoringsprogramma's te verbeteren en de kwaliteit van de monitoring en rapportages te bewaken. De stuurgroep monitoring geeft aan dat zij een belangrijke rol wil spelen bij sturing om de efficiëntie van monitoring te verbeteren.

In de conclusies van het verslag van de monitoringsconferentie Kwali-Tijd³, gehouden in november 2006 wordt het volgende gesteld⁴: *'Het fundament van de meetnetten is goed, er kan nog steeds antwoord worden gegeven op nieuwe beleidsvragen. Het is van belang dat zowel landelijk als provinciaal de relatie tussen meten en de beleidscyclus (ontwikkeling en evaluatie) verder wordt uitgediept en dat het wederzijdse belang van de meetnetbeheerders en beleidsmakers wordt duidelijk gemaakt. Het vastleggen van de samenwerking, regie en verankering van het platform in een duidelijke structuur met duidelijke taken (mandatering) en kwaliteitsniveau van de gegevens heeft tot gevolg dat de meetnetten als monitoringsautoriteit worden beschouwd. Dit draagt bij aan het besef van de waarde van de meetnetten (geheel is meer dan de som der delen) en kan bijdragen aan de mogelijkheden voor het intensiveren van de relatie met het beleid.'*

In de drie genoemde rapporten komen telkens dezelfde opmerkingen terug:

- Er is behoefte aan meer onderlinge afstemming tussen programma's voor monitoren.
- Er is behoefte aan meer centrale regie om tot deze afstemming te komen.

² Albers, R (2006). Naar een effectieve monitoring; hoofdrapport Milieu, Natuur en Water, in opdracht van Stuurgroep Monitoring Milieu-Natuur-Water (IPO, LNV, VenW, VROM, MNP, RIVM), Bilthoven

³ Binnen het project **Kwali-Tijd** werken de Provincies, IPO en het RIVM samen om de kwaliteit van de bodem- en grondwatermeetnetten onderling vergelijkbaar te maken. Dit is de centrale plaats waar informatie, ervaringen, e.d. omtrent kwaliteitsvraagstukken kan worden uitgewisseld.

⁴ Royal Haskoning (2006). Verslag monitoringsconferentie Kwali-Tijd. Referentienummer 9c3191/C00001/902281/Rott1.

- Monitoren moet, enerzijds omdat er verplichtingen zijn, anderzijds omdat het waarnemen van trends in langzaam veranderende compartimenten zoals bodem alleen op basis van langjarige meetreeksen is vast te stellen.
- Monitoren op projectbasis wordt een te smalle basis gevonden om kwaliteit en langjarigheid te waarborgen.
- Er zou meer aan kwaliteitsborging gedaan moeten worden.
- Het zou efficiënter kunnen.

ADVIES VAN DE TCB

De TCB onderschrijft het beeld dat uit deze opmerkingen naar voren komt. De TCB ondersteunt van harte de gedachte dat de kwaliteit, efficiëntie en continuïteit van het monitoren van milieucompartimenten, waaronder de bodem, baat heeft bij een centrale regie. De oorspronkelijke doelen van de diverse monitoringsactiviteiten moeten volgens de TCB daarbij en in het algemeen wel behouden blijven. Na opname in databanken van de centrale regie kan bezien worden of de gegevens ook voor andere doelen toepasbaar zijn.

De vraag is echter hoe de centrale regie ingericht kan worden. Instanties die monitoren hebben een natuurlijke neiging om hun gegevens af te schermen. De geldstromen voor monitoren zijn divers en lastig in beeld te brengen. De TCB denkt daarom dat het nodig is om de centrale regie een zodanige status te verlenen dat deze boven de monitorende partijen kan staan. Omdat uit het oogpunt van efficiëntie in principe alle regionaal en provinciaal verzamelde gegevens moeten kunnen bijdragen aan een landelijk beeld, bijvoorbeeld ten behoeve van rapportages voor de EU, ligt het voor de hand om de centrale regie op landelijk niveau in te richten.

Het lijkt de TCB niet strikt noodzakelijk dat er een nieuwe organisatie moet worden opgericht. Aansluiting bij bestaande structuren is ook een mogelijkheid, waarbij deze structuur dan wel extra middelen dient te krijgen om de centrale regie functie gestalte te geven. De TCB vindt het niet haar competentie om aan te geven welke bestaande structuur deze rol het beste zou kunnen vervullen. De TCB verwacht dat een centrale regie meerwaarde oplevert die uitstijgt boven de extra kosten, omdat de gegevens efficiënter verzameld kunnen worden en de verzamelde gegevens uniformer en kwalitatief hoogstaander zijn, en daardoor beter, en door meer partijen benut kunnen worden.

De TCB ziet de centrale regie behalve als een instrument om gegevens te bundelen, vooral als een faciliterend orgaan. Monitorende instanties kunnen voor advies over (voorgenomen) monitoringsactiviteiten bij de centrale regie aankloppen. De databank die door de centrale regie wordt beheerd, zou van een zodanige kwaliteit moeten zijn dat het wetenschappelijk gezien heel aantrekkelijk is om gegevens te mogen aanleveren aan de databank.

De taken van de centrale regie zouden moeten zijn:

- over monitoren adviseren aan partijen die meetnetten beheren of monitoring uitvoeren;
- het monitoren coördineren;
- de kwaliteit van het monitoren en de daaruit voortvloeiende databestanden borgen;
- de uit het monitoren voortvloeiende proceskennis inzetten om meetnetten te optimaliseren;
- de centrale databank met meetgegevens beheren en toegankelijk maken voor anderen;
- meetgegevens uit verschillende bestanden, waar nodig of nuttig, koppelen;

- de noodzaak en het nut van monitoren communiceren naar een breder publiek; en
- de gegevens uit het databestand op eigen initiatief of op verzoek (statistisch) bewerken.

Deze brief is ook verzonden aan uw ambtgenoten, de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat.

Met de meeste hoogachting,
de voorzitter van de
Technische commissie bodembescherming,

Het origineel van dit advies is gestuurd aan de
verantwoordelijke bewindspersoon/personen.

Ir. L.E. Stolker-Nanninga.